

**Tractaet van vrede, gemaekt, gesloten ende gearresteert tot
Nymegen den 10 van de maent Augustus, tusschen de
ambassadeurs en plenipotentiarisen van sijn
Alderchristelijxste Majesteyt ter eenre, en de ambassadeurs
ende plenipotentiarisen vande Heeren Staten Generael der
Vereenighde Nederlantsche Provinciën ter andere sijde**

<https://hdl.handle.net/1874/21208>

1678. 10 Augustus
1678. 10 Augustus

TRACTAET VAN V R E E D E,

Gemackt, gesloten ende gearresteert tot
N Y M E G E N,

Den 10 van de Maent Augustus.

Tusschen de *Ambassadeurs* en *Plenipotentiarisen* van sijn *Al-
derchristelijxste Majesteys*, ter eenre, en de *Ambassadeurs* en
Plenipotentiarisen vande *Heeren Staten Generael der Ver-
eenigde Nederlantsehe Provincien* ter andere sijde.

Gedruckt en getranslateert na de Franse Copye.

1 6 7 8.

Handwritten note:
1009 716 714

In den Naeme van Godt den Almachtigen Schiepper sy be-
 kent aen alle tegenwoordige en toekomstige. Dat gelijk
 geduerende den loop des Oorloghs, welcke sedert eenige jaren
 ontstaen is tusschen den seer Hoghe-seer Maghtige en seer
 uytsteeckende Prince *Louis de XIV.* door de gratie godes Al-
 derchristelijxten Koningh van Vranckrijck en Navarra, en de
Heeren Staeten Generael der Vereenighde Nederlanden, Zijne
 Majesteit altoes hadde behouden een oprechte genegent-
 heyt van aan de selve Heeren Staaten weder te geven sijne
 voorige vrintschap, en sy alle respectueuse en erkennende
 gevoelens voor sijne Majesteit, wegens de Obligatien en mer-
 kelijcke voordelen die sy getrocken hebben van Hem ende de
 Koningh sijne voorfaaten, Is het eyndelijck gebeurt is dat die
 goede genegentheden sijnde gesecondeert door de krachtige
 dienstē van den seer Hoge seer maghtige en seer uytsteecken-
 de Prince den Koningh van groot Brittannien, de welcke in
 dese droevige tijden, waar in sich by naa de geheele Christen-
 heyt in de waapenen heeft bevonden, niet heeft naar gelaten
 door sijnen goeden raat en waarschouwingen alles toe te
 brengen tot de gemeene ruste, eyndelijck sijne geseide Alder-
 christelijckste Majesteit, en de geseide Heeren Staaten, ge-
 lijk oock alle Princen en Potentaten welcke deel in dien
 oorlogh hebben, hebben bewogen om toe te staan dat
 de Stadt van Nimwegen soude gesteldt worden tot een
 plaatsē om van vrede te handelen. En om daar toete ge-
 raacken sijne Alder-christelijckste Majesteit heeft geno-
 mineert tot sijne extraordinarise Ambassadeurs en Ple-
 nipotentiarisen, Den Heere Grave van Estrades, Maerschalck
 van Vranckrijck ende Ridder van sijne Ordres. De Heer Col-
 bert, Ridder, Marquis van Croissy, ordinaris Raetsheer in
 sijnen Raede van Staete, en den Heere des Mesmes, Ridder,
 Graeve van Avaux, mede Raetsheer in sijnen Raeden, ende
 de geseide Heeren Staeten Generael, den Heere Hyeronimus
 van Beverninck, Heere van Teylingen, Curateur van de A-
 cademie tot Leyden, voordefen Raet ter Genl, en Thefaurier
 Generael van de vereenighde Provincien, Den Heere Willem
 van Nassau, Heere van Odijck, Cortgene &c. eerst Edele ende

representerde de Edelen ter vergaedinge van de Heere Staten van Zeelant. de Heere Willem van Hairen, Grietman van het Bildt, Gedeputeerden in haere vergaedinge wegens de Heeren Staten van Hollant Zeelant &c. Extraordinarise Ambassadeurs ende Plenipotentarisen, behoorlijk geïnstrueert vanden goeden wille van haere respectieve Meesters welke sijn hebben begeben in de Stadt van Nimwegen, alwaer sy nae een wederlytsche exhiberinge van haere volmaghten, welckers kopyen hier onder van woorde tot woorde sijn by gevoeght, sijn overkomen wegens de Articulen en conditien van vrede en vrientschap op de wyse als hier volght.

I.

Daer sal in het toekomende tusschen zijne *Alderchristelijxste Majesteyt*, en zijne navolgers de Koningen van Vrankrijk ende Navarra, ende zijne Koningrijcken ter eenre, ende geseyde Heeren Staten Generael der Vereenigde Nederlandsche Provincien ter andere zijde, wesen een goede vaste getrouwe en onverbrekelijke Vrede, en sullen by gevolge ophouden en nagelaten werden alle acten van hostiliteyt, van wat soorte die mogen wesen, tusschen de geseyde Heer Koning en geseyde Heeren Staten Generael so ter zee, andere wateren als te lande, in alle haere Koningrijcken, Landen, Provincien en Heerlijkheden, en dat tusschen alle haere Onderdanen en Invoonders, van wat staet of conditie deselve souden mogen wesen sonder uitneminge van plaetsen of personen.

I I.

En soo eenige Schepen of andere dingen wederzijts mogen genomen worden in de oost ofte noord-zee, te rekenen van den hoeck van der Neus af tot het einde van het Canael, binnen den tijdt van 4. weken, of van het einde van het Canael tot aan de Caep S. Vincent binnen den tijd van 6. wecken, en van daer in de Middellandsche zee, en oock tot aen de Linie, binnen den tijdt van 10. wecken, ende aan geene zijde de Linie en in alle andere gedeelten des werelds binnen den tijd van acht maenden, te rekenen van dien dagh af dat de publicatie van de Vrede tot Parys en in den Hage sal gedaen wesen, so sullen de geseyde nemingen en toegebrachte scha-

den die van de een ofte andere kant fouden mogen gefchieden naer dien hier voor gefelden tijd , gebracht werden in rekeninge , en alle het geene soude mogen genomen wesen fal weder gegeven werden, met compensatie van alle de fchaden, die daer uyt fouden mogen gefproten fijn.

I I I.

Daer en boven fal daer wesen tuffchen den gefeyde Heere Koning en gefeyde Heeren Staten Generael en haere onderdanen ende inwoonders een wederzijdiche oprechte vaste en eeuwigdurende vriendschap en goede correspondentie , soo ter zee als te lande, in en over alles , soo in als buiten Europa, sonder haer reffentement te toonen vande offenfien en fchaden die fy ontfangen hebben, soo voor defen, als by gelegentheytt van de gefeyde oorlogen.

I V.

Uyt kragte vande gefeyde vriendschap en correspondentie, fo fullen fo zijne Majesteyt, als de Heeren Staten, getrouwelijck malkanders welvaren en voordeel voortfetten ende beforgen, door alle hulpe, fupport, raet, dadelijcke affiftentien, in alle tijden en gelegentheden, en fullen in het toekomende niet mogen treden en toeflaen in eenige tractaten ofte negotiatien. die aen den eenen ofte anderen fchade fouden mogen toebrengen , maer fy fullen die verbreken , en fullen wederzijdts malkanderen daer van veradverteren , met alle mogelijcke forge en oprechtigheydt , soo drae die tot haere kenniffe fullen gekomen wesen.

V.

Die geene van dewelcke eenige goederen afgenomen of geconfifceert fijn geweest ter faecke van den gefeyden oorlogh, fullen soo wel als haere erfgenamen of haer recht hebbende , van wat conditie of religie fy mogen wesen , de felve goederen genieten , en weder befittinge daer van nemen, op hare private auctoriteyt, en uyt kragte van dit tractaet, sonder dat haer fal nodigh wesen , daer over haeren toevlucht tot de justitie te nemen, en dat niet tegenftaende alle incorporatien van den Fiscus, verbindingen , dadelijcke giften, preparatoire ofte definitive fententien, gegeven by default of contumacie

in

in absentie van gesejde partijen en de selve niet behoort sijnde, tractaten, accoorden ende transactien, wat soorte van renunciatien oock in de selve transactien mochten gestelt wesen, om uyt een gedeelte van de selve goederen te mogen sluyten die geene welcke de selve souden mogen toekomen, en in alle en ygelijke goederen en rechten, welcke uyt kragte van dit tractaet sullen weder gegeven werden, ofte wedsijds sullen moeten wedergegeven werden, aen de eerste eygenaers, hare erven of haer recht hebbende, en sullen de selve door de geseide eygenaers mogen verkocht werden, sonder dat het haer nodigh sal wesen des wegens eenig speciael consent te versoecken. En by gevolge oock de eygenaers vande renten die door de Fiscus sullen beleght wesen uyt de penningen van verkofte goederen, gelijk mede de eygenaers van renten ende actien tot laste van de respective Fiscu, sullen vermogen te disponeren van den eygendom van de selve door verkopinge ofte andersints, even als van haere andere eygene goederen,

V I.

Ende aengesien het Marquisaet van Bergen op den Zoom met alle de rechten en inkomen daer toe specterende, en de landerijen behorende aen den Heere Graeve van Auvergne, Collonel Generael van de lichte Cavallerije van Vranckrijk, welcke sijn onder de maght van de geseide Heeren Staeten Generael van de Vereenighde Nederlanden, sijn aengrhouden ende geconfisceert ter ocase van desen oorlogh, aen de welke dit tractaet een geluckigh 'einde staet te geven, soo is geacordeert dat geseide Heere Graeve van Auvergne sal herstelt werden in de possessie van het geseide Marquisaetschap van Bergen op den Zoom nevens sijne ap-ende dependentien, gelijk oock in sijne rechten Actien, Privilegien, Usancien, ende prerogativen, welcke hy heeft genoten voor den oorlogh.

V I I.

Een ygelijck sal behouden en met der daet blijven besitten de landen steden, plaetsen, landerijen, eylanden ende heerlijckheden, soo binnen als buyten Europa, welcke jegenwoordigh in sijne maght ende besittinge sijn, sonder daer in directelijck ofte indirectelijck ontrufft ofte getroubleert te mogen werden, op wat wijze het oock soude mogen wesen.

V I I I.

Doch sijne Alder-christelijckste Majesteit willende aen de Heeren Staeten Generael weder geven sijne eerste vrientschap, en haer het selve op eene particuliere wijze betuygen in dese gelehenthey, sal haer her-

stellen immediatelijck naer de uit-wisselinghe der ratificatien , in de possessie van de Stadt Maestricht , met het Graef-schap van Vroon-hove en in de Graef-schappen ende landerijen van Overmase Valckenburgh s' Hertogenraede ende Daelhem , mede in de dorpen van Redemptie, de Bancken van St. Gervais ende in alles wat tot die Stadt behoort.

I X.

De geseyde Heeren Staten Generael beloven dat alle saecken welcke betreffen de oefeninge vande Catholijcke Roomsche Religie , en het genot van de goederen van die geene welcke belijdenisse van de selve doen, sullen sonder eenige exceptie herstelt en gemainteneert werden in geseyde Stadt van Maestricht en de dependentien van dien, in sodanigen staet als was vastgesteld door de Capitulatie van het Jaer van 1632. en dat de geene welcke sijn voorsien geweest met eenige Geestelijcke goederen, Canonisien , Personaten , Poost-dijen , en andere geestelijcke beneficien, de selve sullen blijven besitten en genieten sonder eenigh tegenspreken.

X.

Sijne Majesteit sal, wanneer hy aen de geseyde Heeren Staeten Generael doet overleveren de Stadt van Maestricht met de onderhorige landen, daer vermogen te doen uytlichten en weghvoeren, alle de Artillerie, Buskruyt, Kogels, vivres ende andere oorloghs munitien, welcke in de selve ten tyde van de restitutie ofte overleveringe sullen bevonden werden. En die geene welcke daer toe sullen gestelt werden, sullen, soo het haer gevalt, daer toe mogen gebruycken, den tyt van twee maenden geduerende de karren en schepen van de voorschrevene landen, en soo te water als te lande een vrije passagie hebben om de geseyde munitie te mogen vervoeren. Oock sal haer door de Gouverneurs, Commandanten Officieren of Magistraten vande geseyde Stadt bestelt werden aile het geene in haere macht is om te contribuieren tot het gemakkelijcker vervoeren en geseijden van de geseyde Artillerie en Munitien. Oock sullen de Officiers, Soldaten, lieden van oorloge en andere welcke uyt de de plaetse sullen trecken met haer uytvoeren en mede nemen haere meubile goederen, sonder dat sy sullen vermogen de inwoonders van de Stadt Maestricht en der omleggende plaetsen iet wes af te persen, haere huysen te beschadigen, of iets de inwoonders behoorende mede te dragen.

X I.

Alle gevangene van Oorloge sullen wederlyts ontslagen werden sonder eenige distinctie ofte uytsonderinge, en dat sonder eenigh rantsoen te betaelen.

X I I.

De lichinge van de Contributien opgesteld door den Intendant van de Stadt van Maestricht over de landerijen daer onder staende, sal gecontinueert werden voor alle den tijt welke noch staet te verlopen tot den dagh van de ratificatie van dit tractact ende de achtstallen sullen betaelt werden binnen den tyt van drie maenden naer geseyden dagh, op behoerlijcke termijnen en onder suffisante cantionarijssen, welke haer sullen moeten onthouden in een plaetse by sijne Majesteit te noemen.

De Heeren Staten Generael hebben beloofd en beloven niet alleenlijk te blyven binnen de palen van een exacte neutraliteit, sonder directelĳck of indirectelĳck de Vyanden van Vranckrijk of van desselfs geallieerde te mogen assisteren, maer mede te garanderen alles waer toe sich Spaignien sal verplighen, door het Tractaat het welke staet gesloten te werden tusschen haere Alder-christelĳckste en Catholĳcke Mĳesteiten, en wel voornaementlijk dat de geseiden Heer Catholĳcken Koningh sal gehouden wesen de selve neutraliteit te observeren.

X I V.

Ingevallye door onagtsaemheyt ofte andersints quame te gebeuren dat dit Tractaat van de zijde van gedachte sijne Mĳesteit of van gemelte Heeren Staten of hare nacomelingen niet naer gekomen of geinfringeert wierde, soo sal daeromme dese vrede ende alliantie niet nae laten te blyven in sijne kragt en waarde, sonder dat men daeromme sal mogen treden tot verbreekinge van de vrientschap ende de goede correspondentie, maer men sal spoedighlijk de geseyde breucken repareren, en is dat die sijn ontsaen door eenige particulieren, sullen de selve alleen gestraft werden.

X V.

En om in het toekomende de Commerciën en vrientschap tusschen de onderdanen van den geseyden Heere Koningh, en die van gemelte Heeren Staten Generael der Vereenigde Nederlanden te beter te versceekeren, so is geacordeert en overkomen, dat so het moghre komen te gevallen dat hier naermaels eeverwyderinge van vrientschap ofte rupture tusschen de Kroone van Vranckrijk en de geseyde Heeren van de Vereenigde Provinciën mogte ontsaen. sal gegeven werden den tijt van ses maenden aen wedesjts onderdanen naer geseide rupture, om haer met hare effecten te retireren ende deselve te verwoeren daer het haer sal goet duncken, het welck haer mede geoorloft sal wesen te doen, gelijk mede sy sullen mogen verkopen transporteren in alle vryheit hare goederen en meubilen, sonder dat men haer daer eenigh belet in sal vermogen te doen, noch oock lopende den geseiden tijt van ses maenden mogen komen tot het saiseren vad geseyde haere goederen en noch minder tot het arresteren van haere personen.

X V I.

Wat belanght de intreften en pretensien betreffende den Heere Prince van Oranĳen over de welke is getracteert ende geconvenieert door een bysondere Acte, op heden getekent, het geseyde geschrift en alle het geene het selve behelst sal sijn effect forteren, bekrachtight, naergekomen ende gexecuteert werden, volgens de forme ende inhouden van het selve, min noghre meer dan of allede geseyde poincten in het generael ende een yder van de selve in het particulier, waeren van woort tot woort geïntereert in dit selve tractaat.

X V I I.

Ende gelijk sijne Mĳestyt ende de Heeren Staten Generael erkennen de kraghtige officien dieden Koning van groot Britannien heeft gedueriglijk gecontribueert door sijne aenraedingen en goede advertiffimenten tot de gemeene ruste en welvaeren, soo is wederlyts besloten dat de gedachte Britannische Mĳestyt met de Rijcke, uytdruckelĳck in dit tractat sal begrepen wesen, op de beste wyse als dat doenlijk is.

X V I I I.

In dit tegenwoordige tractaat van vrede ende Alliantie sullen begrepen wesen van de syde van gedachten Heer den Alderchristelĳcksten Koningh, den Konink van Sweden, den Hartogh van Holstejn, den Bisschop van Straetsburgh ende den Prince Willem van Furstenberg, als geïntresseerde in desen jegenwoordigen oorlog: Daer en boven sullen, soo sy willen, daer in begrepen wesen, den Prince ende Kroone van Poortugael, de Republicque van Venetien, den Harrog van Savoijen, de derthien Kan-

tons vande Switfersche Natie en haere geallieerde, den Keurvorst van Beijeren, den Hertog Jan Frederick van Brunswijck-Hannover, en alle Koningen, Princen, en Staaten Steden en particuliere personen, aen welke sijne Alderchristelijxte Majesteit op de aenhem daer over te doene verloekinghe sulx sal van sijne kant accorderen.

X I X.

Ende van de kant van de Heeren Staeten Generael, den Koningh van Spagnien ende alle haere Geallieerden, de in die tijt van ses weecken, te reeckenen naer de uytwisselinghe der ratificatien, sullen verklaeren den vrede aen te nemen, gelijk mede de dertien loffelijcke Cantons van de Switfersche Natie, haere Geallieerden ende geconfedereerden, de Stadt van Emden, en daer toe alle Koningen Princen en Staaten Steden ende particuliere personen, aen de welcke de Heeren Staeten Generael, op deshalven aen haer te doene aenfoekinghe sullen van haere zijde toestaen daer in egrepen te werden.

X X.

De geseide Heer Koningh en de geseide Heeren Staten Generael staen toe, dat de Koningh van Groot Britannien als Mediateur, en alle andere Potentaten en Princen, dewelcke haer op gelijcke wyse mede sullen willen verbinden, sullen vermogen hare beloften ende Brieven van Garantie geven, wegens de executie van alle het geene dit tegenwoordige tractaet behelst.

X X I.

Dit tegewoordige tractaet sal geratificeert ende geaprobeert werden door geseyden Heer Koningh en gemelte Heeren Staten Generael, ende de Brieven van Ratificatie sullen wederzijts, in goede ende behoerlijcke forme, uyt-gewisselt werden, binnen den tijt van ses weecken ofte eer des mogelijk, te reekenen van dan dagh der onderteekeninghe. Tot verseeckeringhe van alle het welcke hebben wy bovengemelde Ambassivan sijne Majesteit en vande Heeren Staten Generael uyt kragt van onse respectieve volmaghten, in geseider naeme dese tegenwoordige gesegegelt en daer nevens den stellen de Cachetten van onse wapenen. Tot Niwegen desen tienden dagh van de maent Augustus 1678.

En was ondert eekent

(L. S.) *Le M^r. d' Estrades.*

(L. S.) *H. v. Beverningh.*

(L. S.) *Colbert.*

(L. S.) *W. de Nassau.*

(L. S.) *De Mesmes.*

(L. S.) *W. v. Hairn.*

Bysonder Articul raeckende den Heere Prince van orangien.

Aengesien by gevolge van den oorlogh welke sedert eenige jaren is ontstaen tusschen den Alderchristelijxten Koning en de Heeren Staten Generael der vereenighde Nederlanden, sijne Majesteit heeft doen aenstaen alle de goederen van den Heere Prince van Orangien, soo wel het geseide Prinsdom als de andere Heerlijckheden ende landeryen gelegen in Vranckrijk, ende het inkomen vande selve gegeven aen den Prince van Auvergne, welke het selve als nog is genictende. en dat door Godts genade, ende het op heden geslotene tractaet den Vrede weder is herstelt ende alsulx by gevolge van het selve alle de droevige effecten van den oorlogh moeten komen te cesser, soo heeft sijne Majesteit aen geseide Heere Prince beloofd en beloofd hem door dese separate Acte, dat sijne Majesteit immediatelijck maer het uytwissen van de Ratificatie, sal doen lichten het beslagh van de selve goederen, ende den geseiden Heere Prince doen herstellen in de possessie van het geseide Prinsdom, en de landen aen hem behoorende soo in Vranckrijk als het Franche Conté, Charolois Vlaenderen ende andere lande gehorende onder de Dominatie van sijne Majesteit, als mede in alle rechten, Actien, Privilegien, usancien ende Prerogativen, in deselve staet en op de selve wyse als hy deselve geposseert heeft, alvorens by ter occasie van desen tegenwoordigen, oorlogh van deselve is gedeposseert geworden.

Gedaen tot Nimegen desen tienden dagh van de maent Augusti 1678.

Ende was onderteekent.

(L. S.) *Le M^r. d' Estrades.*

(L. S.) *H. v. Beverningh.*

(L. S.) *Colbert.*

(L. S.) *W. de Nassau.*

(L. S.) *De Mesmes.*

(L. S.) *W. v. Hairn.*